

PYSTYKORVAMETSÄSTÄJÄN NAAKIMAOPAS

Teksti ja Kuvat: Eero Niku-Paavo

Kemijärveläinen ansioitunut pystykorvamies Antero Kerkelä on sanonut, että kaventuvat metsästysmahdollisuudet muodostavat uhan pystykorvan taitojen kehittämiselle ja niiden esille saamiselle, samoin rodun levinneisyydelle. Koetoiminnan tulee olla osana tätä taitojen kehittämistä. Kilpailut tulevat lisäämään kenneltoimintaa ja olemaan osana metsästyksen oikeutusta. Kilpailla ja harrastaa voi yli huonojen lintuvuosienkin.

Tämän päivän pystykorvilla ja pystykorvametsästäjillä ei usein ole tilaisuuttakaan saada riittävästi kokemusta. Erikoisosaaminen tähän taitoa vaativaan metsästysmuotoon tulee vain kokemuksen myötä. Kuva: Tapani Niemi

*"Antero Kerkelä puhui kömpelöille pystykorvamiehille monesti, että pitää *naakimakurssin, että he saavat lintuja ammuttua. - Sinne lintuhaukulle vaan mennään niin tökerösti.*

Periaatteena pitäisi olla, että sataakin metriä ja allekin voi suhteellisen vapaasti mennä lintupuuta ja haukkua kohti. Siitä kurkistetaan vähän toiselta ja toiselta puolelta. Jos siitä ei näe lintua, pitää nöyrytyä ryömimään ja lähteä kiertämään haukupaikkaa aivan vatsallaan ja hyvin matalana ja siinä kuitenkin seurata, näkyisikö se tuosta ja sillä lailla löytyisi se lintu."
Antero Kerkelä, Koiramme-lehti 7-8/2009

* Naakiminen on vanha, perinteinen metsästysmenetelmä, joka tarkoittaa saaliin hiiviskelyä, jäljittämistä ja houkuttelua maaston tunteudesta hyödyntäen, usein yksin tai pienessä ryhmässä, tavoitteena saada eläin lähelle ammittaitoisesti.

Sana juontuu saamen kielestä, ja se yhdistetään usein taitavaan hiipimiseen ja saalistustekniikkaan.

Arvostettu taitolaji

Metsäkanalintujen metsästys pystykorvan avulla vaatii metsästäjän ja koiran molemminpuolista ymmärrystä ja hyvää yhteistyötä. Ei vielä riitä, että haukkuvasta lintukoirasta kehittyy ahkeran metsällä käymisen myötä hyvä lintujen löytäjä ja pysyttäjä. Koiran tulee harjoittelun myötä kehittyä myös taitavaksi linnun merkittäjäksi eli sen tulee vaihtelevissa keliolosuhteissa kyetä osoittamaan tarkasti metsästäjälle, missä paikassa puuta lintu on.

Myös metsästäjällä tulee olla riittävät taidot tulkita koiran toimintaa metsässä sekä ennen kaikkea lähestyä koiran aloittamaa haukkua ilman, että haukussa oleva lintu karkottuisi metsästäjän huonon lähestymistekniikan vuoksi.

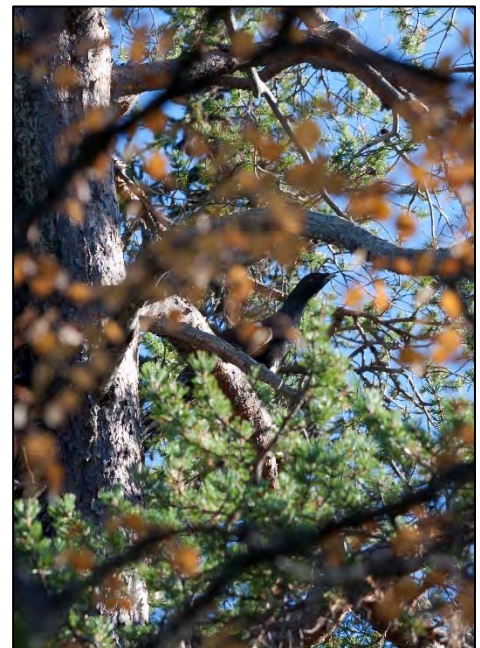

Haukku voi alkaa myös niin kaukaa, ettei koiran haukkuäänen lisäksi päästä kuulemaan muita ääniä. Jos haukku alkaa 400 - 500 metrin etäisyydeltä tai jopa kauempaa, sinne siirtyminen voidaan aloittaa heti, kun haukku on yhtäjaksoista. Kuva: Tapani Niemi

Haukulle lähtemiseen valmistautuminen

Haukun alettua 100 – 300 metrin etäisyydeltä yleensä on järkevintä jäädä niille sijoilleen kuuntelemaan, jotta saataisiin ensimmäiset äänimerkit haukulta tulevista lintujen äänistä. Näin rauhallisesti toimimalla saadaan jo ennakkokäsitys siitä, mitä edessä on tapahtumassa ja millainen haukku on odotettavissa. Kaikki lintujen aiheuttamat äänet on syytä nyt pistää mieleen ennen haukulle lähtemistä. On siis hyvä odotella jonkin aikaa haukun jatkumista, jotta linnut eivät kriittisellä hetkellä saisi vihiä haukulle hiipivästä metsästäjästä. Usein noin kolmen minuutin jälkeen lintu joko rauhoittuu tai lähtee hakemaan turvaa muualta.

Aikuinen metso on erityisesti aamuisin herkkä vaihtamaan paikkaa, ja se siirtyy lentämällä pari kolme kertaa. Tänä aikana metsästäjä ei saa liikkumisellaan ilmaista itsensä linnulle, sillä silloin se vaihtaa maisemaa. Hyvin usein ja etenkin metsästyskauden alussa linnut nousevat metsästäjästä tietämättöminä lähipuihin ja aloittavat keskinäisen ääntelyn. Hetken koiraa ihmeteltyään ne voivat siirtyä kerran tai pari ja jopa lähelle metsästäjää ennen kuin antavat koiran aloittaa kunnon haukkutyöskentelyn. Löydettyään puussa olevan tai sinne maasta ajamansa linnun koira aloittaa haukun.

Metson asento sen havaittua liikettä. Lintu on tällöin paikoilleen jäykistyneenä. Kuva: Juha Möttönen

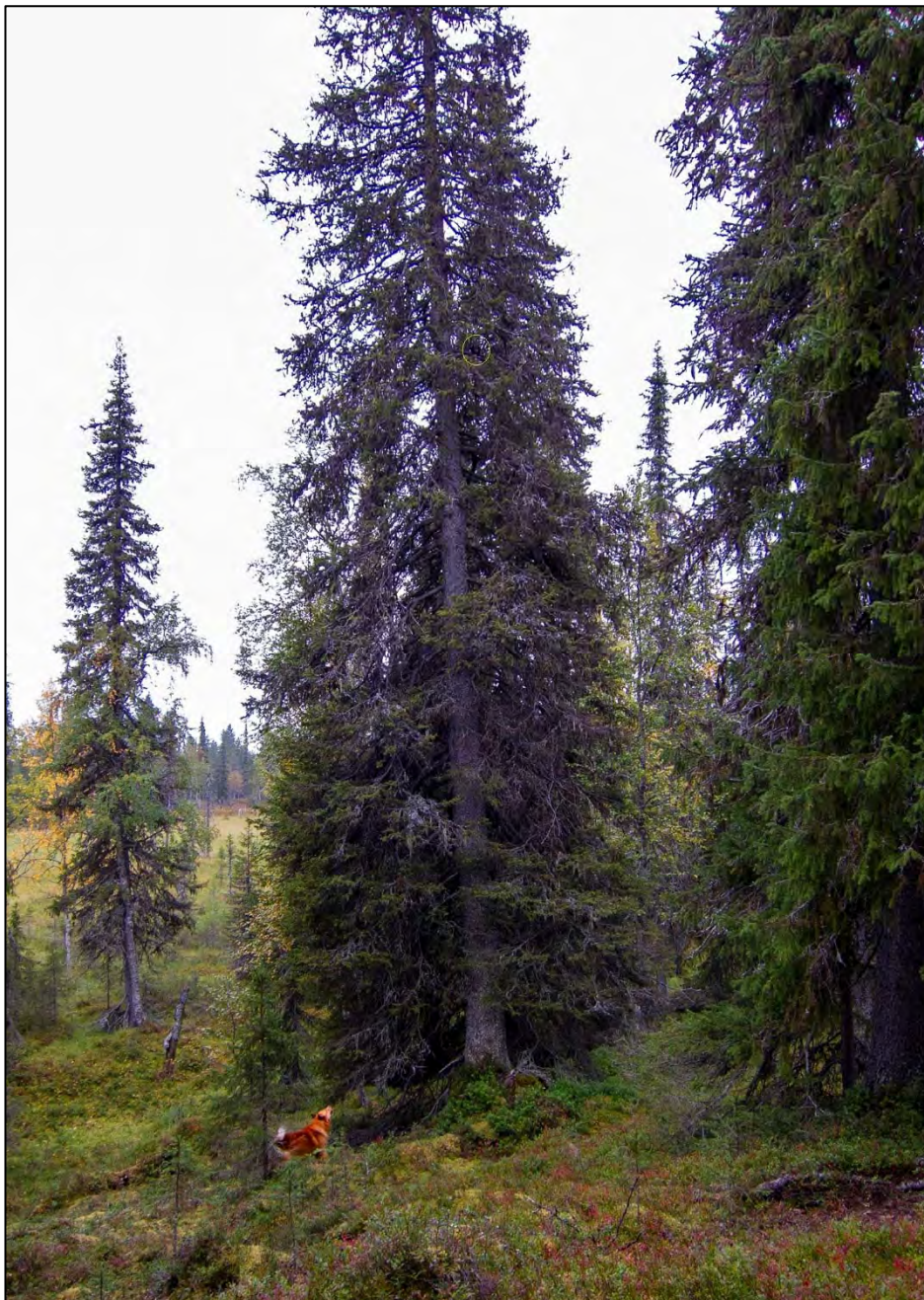
Haukku voi alkaa myös niin kaukaa, ettei koiran haukkuäänen lisäksi päästä kuulemaan muita ääniä. Jos haukku alkaa 400 - 500 metrin etäisyydeltä tai jopa kauempaa, sinne siirtyminen voidaan aloittaa heti, kun haukku on yhtäjaksoista. Näin menetellen lähestytään äänettömästi haukkua noin 100 metrin etäisyydelle, jossa sitten aloitetaan valmistelut varsinaista haukulle lähtemistä varten. Useimmat metsästäjät jättävät reppunsa jo tässä vaiheessa löydettävään paikkaan tai mahdollisesti mukanaan kulkevalle toiselle henkilölle. Reppu selässä on vaikeaa lähestyä lintua, jos joudutaan konttaamaan tai ryömimään.

Haukulle mentäessä on pyrittävä varomaan karkotamasta varsinaisen haukun ja metsästäjän väliin nousseita ja sen myötä helposti huomaamatta jääviä lintuja, jotka hyvin todennäköisesti vievät haukkua päin lähtiessään varsinaisen haukun kohteen mennessään. Tämä on erityisen tärkeää, jos tiedetään kyseessä olevan alkukauden teeriparven tai lokakuun koppelotokan.

Samoin alkukaudesta maasta voi edelleen nousta jatkuvasti muita lintuja ja joskus tuntuu, ettei haukulle voi päästä. Vaikka näin kävisikin ei peli vielä ole menetetty, jos koiran haukku jatkuu. Voidaan myös harkita vaikean paikan kiertämistä, jos maasto antaa siihen mahdollisuuden.

Vaikka lintu karkaisikin haukusta, hyväksi kehittynyt linnunhaukkuja voi aina löytää linnun uudeleen tai uuden linnun ja aloittaa arkojen lintujen kohdalla harvahkon haukun kauempana linnuista.

Taitava koira siirtyy tovin haukuttuaan hiljalleen lähemmäksi lintuja. Näin menetellen se kokeilee, alkavatko linnut kestää kiinteämpää haukkua. Jos koira on kokenut metsästäjä, se tavallisesti vähentää haukkuhälyä siirtyilevien lintujen kohdalla ja saa ne siten sietämään paremmin haukkua.

Suomenpystykorva haukkumassa teeripoikaa Lapin kynttiläkuuseen. Lintu istumassa keltaisen ympyrän kohdalla kuusen oikealla puolella.

Tällaista menettelyä voivat sitä ennen näkemättömät metsästäjät pitää aluksi koiralta virheellisenä toimintana, mutta koiralle tulee antaa vaikeissa tilanteissa mahdollisuus työskennellä ja erityisesti koiraan pitää osata luottaa.

”Olen nähnyt omissa koirissa sen, että jos lintu alkaa levottomasti liikehtimään ja vähän kukahtelemaankin, koira on oikein hiljaa. Se yrittää olla haukkumatta ja vähän tehdä muka temppujakin: se vähän pyörähtää ja häntä heiluu kaiken aikaa. Kun lintu rauhoittuu, sitten alkaa taas peli pelaamaan. Tämä taito tulee kokemuksen myötä.” Antero Kerkelä

Koira voi löytää myös jo valmiiksi puussa olevan linnun, jolloin haukku on tavallisesti aluksi harvempaa ja kiinteytyy vasta sitten, kun lintu erehtyy joko liikkumaan tai äänteleään.

Haukulle lähteminen

Jotkut metsästäjät lähtiessään varsinaiseen lähestymiseen laittavat kasvoilleen kasvon peittävän naamion. Pohjoisessa sitä harvemmin käytetään, koska se myös rajoittaa näkökenttää ja huurruttaa helposti silmälasit. Sen merkitys linnun haukulla pysymiseen on suurimmillaan jouduttaessa ryömimään haukulla ihan haulikkohollille. Sen käyttö voi olla hyvinkin perusteltua, jos konttaaminen ei metsässä onnistu tai jos metsästäjä joutuu nostelemaan päätänsä tavallista enemmän linnun löytääkseen.

Tärkeintä lintuhaukulle mentäessä kuitenkin on, ettei lintu havaitse metsästäjää ennen kuin metsästäjä pääsee ampumatilanteeseen. Saadakseen ampumatilaisuuden metsästäjän on lähestyttävä haukua varovasti ja äänettömästi, sillä metsäkanalinnun näkö ja kuulo ovat erinomaisia.

Erityisesti sivusuuntainen liike linnun olinpaikkaan nähden näkyy linnulle puuhun helposti. Liikkeen havaittuaan lintu lähtee sen seurauksena metsästäjää karkuun.

Yleisin virhe aloittelijoilla tai metsästystapaan perehtymättömillä on mennä suoraan pystyssä haukulle ja kurkistella sen kummemmin varomatta, missä lintu on. Haukun alussa lintu on aina varovaisimmillaan ja pakenee pienestäkin liikkeestä metsästäjää.

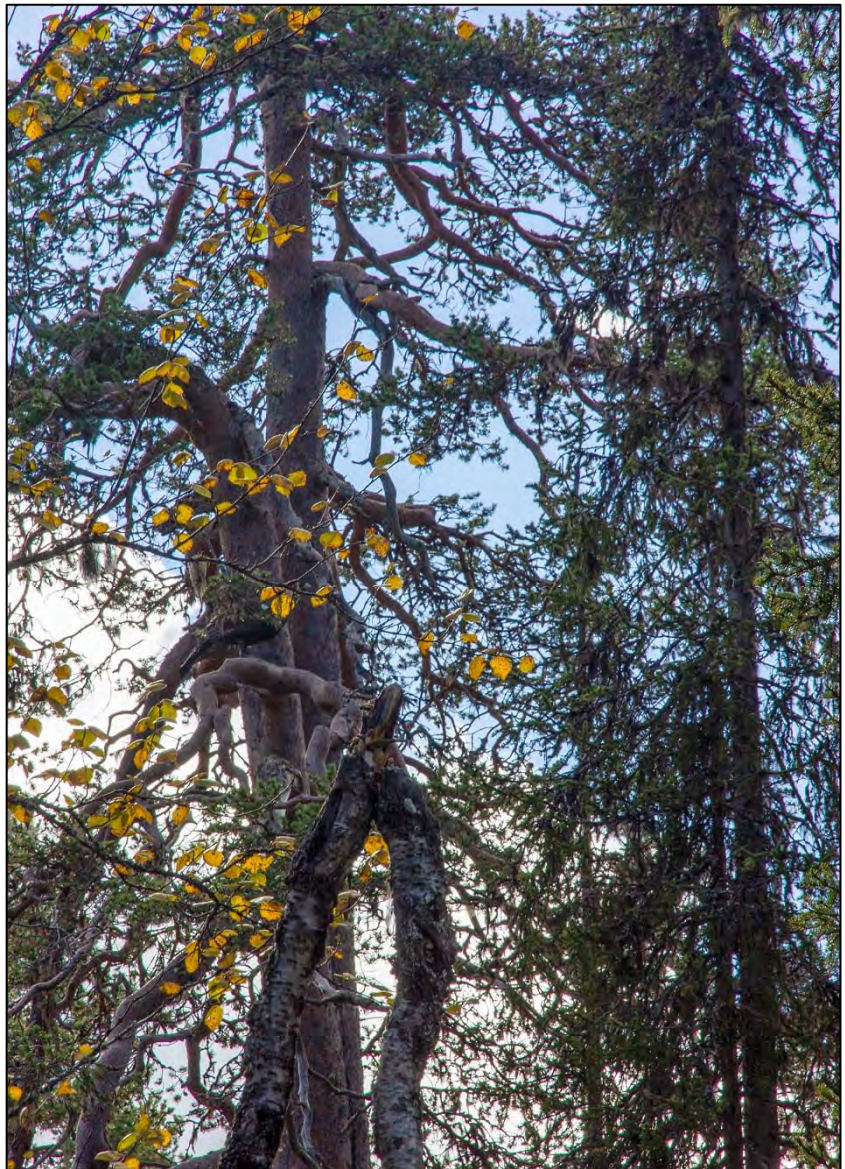
”Sekin vaatii niin taitoa. Nyt jälkeinpäin, kun itse on tullut vanhaksi, ei niitä lintuja saa, kun ne karkaavat. Mietin mikä siinä on vikana, mutta vika on siinä, kun en nöyrry enää ryömimään. Yritän vain pystyssä ja vähän kumarassa mennä lintupuulle, mutta eivät ne oikein kestä puussa, vaan karkaavat.” Antero Kerkelä

Metsästäjän tulee lähestyä haukkua mahdollisimman hyvin kasvillisuuden suomia näkösuojia hyväksi käyttäen, kuten esimerkiksi kuusia ja katajapensaita. Jos lintu havaitsee metsästäjän lähestymisen ääniä tai liikettä, se aloittaa usein ääntelyn ja koira voi silloin harventaa haukkumistaan tai jopa lopettaa haukkumisen. Tällöin täytyy metsästäjän olla liikkumatta, kunnes lintu rauhoittuu ja koira jatkaa haukkumista. Näin menettellään siihen asti, kunnes koirasta saadaan ensimmäinen näköhavainto. Tällöin ollaan yleensä luotiaseen kantaman sisällä ja voidaan jo aika varmasti tehdä päätelmiä, missä puussa lintu on ja millä sivulla puuta se istuu. Jos koira merkitsee linnun varmasti, se ei yleensä liikehdi haukulla, vaan haukkuu lintua kiinteästi paikaltaan ja katse osoittaa lintuun. Pienellä harjoittelulla ja rauhallisella oksiston läpikäymisellä lintu löytyy yleensä nopeasti.

Linnulle nöyrytyminen

Jos lintua ei saada näköpiiriin etäämpää, esimerkiksi metsän peitteisyyden takia, on yritettävä hiipiä lähemmäksi haukkua. Tässä viimeisessä lähestymisvaiheessa huomaamaton eteneminen edellyttää lähestymistä lintua hitaasti ja äänettömästi joko konttaamalla tai erityisen haastavissa tilanteissa ryömimällä. Sanomattakin on selvää, että hyvillä ryömintään sopivilla ja kosteutta ulkona pitävillä housuilla varustautunut voi vaikuttaa siihen, ovatko nämä lähestymistavat miellyttäviä. Joka tapauksessa ihmisen lähestyessä näin lintua, sen haukulla pysyvyys kasvaa merkittävästi.

Jos lintu aloittaa kesken konttaamisen ääntelyn, liikuttelee kaulaansa tai vaihtaa puuta, ollaan jonkin aikaa täysin liikkumatta ja edetään taas, kun lintu rauhoittuu. Haukun kohteena oleva lintu on useimmiten hyvin piiloutuneena puuhun, jota koiran on nähty merkitsevän. Varsinkin koppelon tai naarasteeren havaitseminen puusta voi olla erityisen vaikeaa. Tällöin voidaan käyttää katselukiikareita, joilla linnun havaitseminen on helpompaa. Näin jatketaan, kunnes lopulta havaitaan linnun olinpaikka.

Liikkumattoman linnun löytäminen puusta voi aluksi tuntua toivottomalta, mutta tässäkin koirasta ja katselukiikareista on suurta apua.

Lapin harvapuustoisessa metsässä konttaaminen voidaan joutua aloittamaan kaukaakin, jos metsästetään myöhäisellä vuodenajalla tai harvassa männikössä. Tällöin voi olla turhaa etsiä liikesuojaa metsän antamasta peitteisyydestä.

Linnun löytäminen

Viimeistään tässä vaiheessa laskeudutaan maata vasten ja katsellaan ympäristöstä sopiva sekä esteetön ampumapaikka, josta pyritään pudottamaan lintu oksalta. Aseella on oltava kunnon tuki maastosta, mutta erinomainen vaihtoehto on käyttää erillistä ampumatukea.

Kun koiran haukussa oleva lintu on havaittu, metsästäjän tulee arvioida, onko ampumalinja esteetön ja mihin kohtaa lintua olisi varman osuman saadakseen tähdättävä. Tässä tehtävässä kiväärillä metsästävälle on erityisen paljon apua hyvästä ampumatuesta ja laadukkaasta tähtäinkiikarista. Pienikin oksa tai havutupsu luodin lentoradalla voi estää luotettavan osuman saamisen, joten mitään hätiköintiä ei tule harrastaa. Metsästäjän tulee omaksua asenne, että saalis olisi laukauksen jälkeen mahdollisimman varma.

Kaikkia haukun kohteita ei kenenkään pidä pyrkiä ottamaan saaliiksi. Koirien sekä omien taitojen kehittäminen tulee olla tämän perinteisen metsästystavan keskiössä.

Näin vastuullisesti metsästämällä voimme oikeutusti perustella tämän valikoivan metsästystavan olemassaoloa osana metsästyksen oikeutusta.

Varma riistalaukaus tuo iloa ja vahvistaa luottamusta myös metsästäjän ja koiran välillä. Kuva: Juha Korvanen